

VARIA

Het gevangeniswezen in Japan.

In *Social Forces*, Vol. VII, No. 2, bespreekt John Lewis Gillin het gevangeniswezen in Japan en komt daarbij tot het volgende oordeel:

Wie de Amerikaansche en Europeesche moderne gevangenissen kent, vindt in Japan op dit gebied niets nieuws. Klaarblijkelijk hebben de Japanners hun denkbeelden omtrent het gevangeniswezen verkregen door bestudeering van die instellingen in Engeland en Frankrijk. Evenals in deze landen vindt men er de classificeering der gevangenen naar leeftijd en soort van misdaad, de streng doorgevoerde eenzame opsluiting voor zekere klassen van gevangenen, de disciplinaire straffen, de belooningen, de mogelijkheid om geld te verdienen, de onderscheidingsteekenen voor goed gedrag. In Amerika, waar men dit stelsel reeds lang toepaste, is men over de werking ervan niet tevreden en zoekt men nu nieuwe wegen door de wetenschappelijke bestudeering van jeugdige misdadigers door psychologische en psychiatrische experimenten. Ook op deze wegen volgt Japan schuchter het spoor van Amerika en Duitschland.

In enkele opzichten kunnen de overige landen echter iets van Japan leeren, n.l. het juist kiezen van geschikte gevangenisbestuurders en het unificeeren van het gevangenisstelsel door het geheele rijk. Wel heeft Japan deze unificatie van Engeland overgenomen, maar in de uitvoering ervan overtreft het de oudere landen. In Japan is het daardoor mogelijk de verschillende klassen van gevangenen in afzonderlijke gebouwen onder te brengen.

Het nut van deze doorgevoerde classificatie wordt echter niet algemeen aanvaard, daar het nog niet uitgemaakt is, welke basis voor deze indeeling het meest geschikt is. De gebruikelijke indeeling in Japan, n.l. die naar leeftijd, aard der misdaad, aantal misdaden, voldoet in Amerika en Europa niet. Men meent daar nu heil te vinden door bestudeering van het karakter der gevangenen en dan volgens karakter te classificeeren. Het is duidelijk, dat men daartoe eerst op meer wetenschappelijke wijze moet leeren een diagnose omtrent den misdadiger te stellen. In Engeland heeft men met dit soort wetenschappelijk onderzoek een begin gemaakt, evenals in de Vereenigde Staten; de staat New-York heeft zelfs de bestudeering en classificatie van alle misdadigers in de nieuwe uitbreiding van Sing-Sing in de wetsbepalingen vastgelegd, maar nog zeer onvoldoende ten uitvoer gebracht.

Gillin had gehoopt, in een land als Japan, zoo ver verwijderd van onze tradities en ingeroeste gewoonten in het gevangeniswezen, iets nieuws op dit gebied te zullen zien. De Japanners staan echter nog vast in het geloof, dat eenzame opsluiting iemands karakter kan verbeteren en dat men door de jonge gevangenen van de oudere, de voor den eersten keer gestruikelden, van de oude zondaars afzonderd te houden een moreele besmetting kan verhoeden. De overtuiging van Gillin is, dat de persoon van den bestuurder, den gouverneur der gevangenis, van het grootste gewicht is voor het verdere leven der gevangenen. Hij is sterk getroffen door den invloed, dien de gouverneur der gevangenis te Tokio op zijn gevangenen uitoefent. In 1924 stortte door de aardbeving de gevangenis te Tokio in. De regering zond een regiment soldaten, om de gevangenen te bewaken. De gouverneur vroeg terugroeping der troepen, daar hij alleen dan voor het blijven van alle gevangenen instond en wel met zijn eigen leven. Niet één gevangene is gedurende het maandenlange kampeeren in de puinhoopen ontsnapt.

Statistisch Jaaroverzicht van Nederlandsch-Indië.

Onlangs verscheen jaargang 1927 van bovengenoemde statistische publicatie, uitgegeven door het Centraal Kantoor voor de Statistiek in Nederlandsch-Indië. Dit is de vijfde uitgave van dit boekwerk, dat tot de belangrijkste en gemakkelijkst bruikbare statistische werken over Nederlandsch-Indië behoort. Evenals onze „Jaarcijfers” bevat het hoofdstukken over het grondgebied, de meteorologie, de demografie, den intellectueelen, economischen, socialen toestand der bevolking, terwijl de laatste honderd bladzijden gegevens verstrekken omtrent het staatsbestuur en zijn organen. Enkele gegevens willen we hier vermelden.

De oppervlakte van geheel Nederlandsch Oost-Indië bedraagt 1.900.152 K.M.², het aantal inwoners op het einde van 1926: 50.685.155.

De gemiddelde jaarlijksche bevolkingstoename gedurende de laatste zeven jaren was het grootst voor de Europeanen, n.l. 3.15 percent; voor de Inlandsche bevolking het geringst, n.l. 0.81 percent, terwijl dit percentage voor de Vreemde Oosterlingen 2.09 bedroeg.

De bevolkingsdichtheid van Java en Madoera steeg van 262 in 1920 tot 279 aan het einde van 1927.

In 45 leprozeriën werden einde 1927 verpleegd 4.476 melaatschen, waarvan alleen in het gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden reeds 19 inrichtingen met 754 patiënten.

Er verschijnen in Nederlandsch-Indië 85 dagbladen, waarvan 39 Europeesche, 18 Inlandsche en 17 Maleisch-Chineesche en 11 Chineesche; voorts worden er nog 50 Inlandsche week- of tweeweeksche bladen en 82 Inlandsche tijdschriften uitgegeven, tegen 32 Europeesche en 5 Maleisch-Chineesche.

Het aantal Javaansche landrenteplichtige grondbezitters is nog steeds stijgende en bedroeg in 1927: 6.285.148; de daling van de gemiddelde grootte van hun bezit zette zich eveneens voort en verminderde van 1.6 bouws in 1922 tot 1.44 in 1927.

Het totaal oppervlak der bouwgronden van Java en Madoera was in 1927 wederom gestegen en beslaat nu een vlakte van 10.734.219 bouws, waarvan 4.539.882 bouw sawah's en 6.194.337 bouw droge gronden; per hoofd der bevolking is gemiddeld beschikbaar 0.29 bouw. Besloeg in 1918 het bouwland 49.46 percent van de totale oppervlakte der beide eilanden, in 10 jaren werd dit uitgebreid tot 58.17 percent in 1927.

Het gebruik van kunstmest door de Javaansche bevolking neemt sterk toe en bedroeg in 1927 4770.000 K.G.

Het aantal rietbranden, een maatstaf voor het toetsen der verhouding tusschen de Inlandsche bevolking en den rietplanter, neemt af; natuurlijk is hierop ook het strengere toezicht van gunstigen invloed. In 1915 verbrandde nog 1.27 % van het aangeplante riet, doch dit percentage is geleidelijk verminderd tot 0.29 in 1927.

De waarde der in 1927 uitgevoerde landbouwproducten bedroeg 1.216 miljoen gulden, waarvan Java alleen 675 miljoen leverde; de Inlandsche productie bedroeg ruim 383 miljoen gulden, doch hiervan kwam slechts 85 miljoen ten goede aan de Javanen, zoodat het leeuwenaandeel kwam in handen van de Inlandsche bevolking der Buitengewesten.

In 1926 waren hier werkzaam 328.129 contract-koelies, in 1927: 363.979; hiervan werden in het eerste jaar 24.403 en in het laatste jaar 25.280 gestraft, waarvan niet minder dan 21.015 wegens overtreding der koelie-ordonnantie. Van de contract-koelies werden in 1927 op Java geworven 67.510, terwijl er 26.035 terugkeerden.

Bijzonder interessant is staat 186, die van den in- en uitvoer door particulieren naar herkomst en bestemming der goederen, omdat deze het mogelijk maakt, de economische betrekkingen tusschen moederland en kolonie te toetsen. Het blijkt dan, dat de geldswaarde der uit Nederland ingevoerde goederen sedert

1913 sterke schommelingen vertoont, doch zich beweegt om een gemiddelde van 150 miljoen gulden; verhoudingsgewijze daalde die invoer evenwel sterk en, wat bedenkelijker is, regelmatig van 33.2 percent in 1913 tot 17.8 percent in 1926. Als afzetgebied voor Indische waren krijgt Nederland eveneens steeds minder betekenis; de uitvoer naar ons land daalde van 28.1 percent in 1913 tot 16.7 percent in 1926, hoewel deze uitvoer, als steeds, den Nederlandschen invoer verre overtrof en wel met 109 miljoen gulden!

Ter beoordeeling van het welvaartspeil der Inlandsche bevolking zoowel als voor de kennis van een der belangrijkste factoren van den kostprijs — dus van de concurrentiemogelijkheden — der cultures hebben de gegevens, verzameld in hoofdstuk X over prijzen en loonen, groote waarde. Daar het niet mogelijk is, deze op voldoende wijze in dit overzicht tot hun recht te doen komen, zij naar de tabellen verwezen.

Heerendiensten en Poenale Sanctie.

Bij Tjeenk Willink te Haarlem verscheen een brochure van het bekende Volksraadslid, den heer W. Middendorp, waarin hij op de hem eigen wijze zijn strijd voortzet tegen „Twee achterlijke arbeidssystemen voor inboorlingen in Nederlandsch Oost-Indië, heerendienst en poenale sanctie”, twee soorten van inboorlingen-arbeid, die leed brengen en welvaart tegenhouden (blz. 5). In 1926 arbeidden in de buitenbezittingen 2 miljoen heerendienstplichtigen gedurende ruim 34 miljoen werkdagen; 624.698 kochten hun dienstplicht af voor een gezamenlijk bedrag van bijna 5 miljoen gulden, zoodat de gemiddelde druk te schatten valt op een geldbedrag van f 7.80, terwijl het gemiddelde jaarlijksch inkomen van den inlander wordt geschat op f 100 tot f 150.—. De druk dezer heerendiensten is dus wel zwaar, terwijl bovendien het stelsel als zoodanig moet worden veroordeeld. De Indische Regeering blijkt niet bereid tot afschaffing over te gaan, dus dient daartoe de bemiddeling althans het oordeel van internationale organisaties, zooals het arbeidsbureau van den Volkenbond, te worden gevraagd.

Ook om tot afschaffing der poenale sanctie te komen, acht hij dit de eenige weg (blz. 58). De poenale sanctie maakt het mogelijk, langdurige arbeidscontracten te sluiten met immigranten, terwijl het niet-nakomen dezer contracten door arbeiders of dienstweigering, gestraft kan worden met boete of gevangenisstraf. Aan het einde van 1926 waren er ruim 340.000 van zulke contractanten in onze buitenbezittingen aanwezig; hun aantal vermeerdert jaar op jaar. Aan dezen ongewenschten toestand dient zoo spoedig mogelijk een einde te worden gemaakt en daar in dezen van de Regeering weinig is te verwachten, is hier eveneens internationale hulp gewenscht. Aldus de schrijver.

Nieuwe tijdschriften.

Wederom is ons land twee tijdschriften rijker geworden.

Het eene heet: *Uitkomst*, driemaandelijksch tijdschrift van den Bond tot bestrijding der vivisectie en van de Ned. Vereeniging voor Natuurgeneeswijze (redacteur: de heer IJ. Hettema, arts te Hilversum en secretariaat: Taludweg 13, aldaar). Als taak van dit tijdschrift wordt in het voorwoord genoemd: aan de massa te toonen, „dat er een vivisectievrije geneeskunde is, de natuurgeneeswijze, die niet alleen de vivisectie kan ontberen, maar haar met voordeel voor de volksgezondheid missen kan.”

Het andere — driemaandelijksche — tijdschrift is getiteld: *Tijdschrift voor Parapsychologie*, gewijd aan de studie van het occultisme in zijn vollen omvang, onder redactie van Dr. P. A. Dietz en Drs. W. H. C. Tenhaeff en uitgegeven door E. Wegelin, Amsterdam. Met deze uitgave wordt beoogd voor het Nederlandsche publiek neutrale en wetenschappelijke voorlichting te geven omtrent genoemde jonge studie, aan welke beoefening bekende buitenlandsche namen, als van F. W. H. Meyers, Hans Driesch, Charles Richet, van de „Society for Psychical Research” en in ons land van de „Ned. Vereen. voor Psychical Research” verbonden zijn.

Geboortebeperking en maatschappelijke klasse.

Het Ned. Tijdschr. v. Geneeskunde vestigt de aandacht op de cijfers, door Prof. Julius Wolff gepubliceerd, betreffende het verschijnsel van het dalen der geboortecijfers in verschillende standen, hetgeen uit den aard der zaak het beste kan worden bestudeerd in de groote steden. Wolff wijst er dan op, hoe sedert ongeveer 15 jaren ook in de arme buurten der groote steden het geboortecijfer met snelheid is gedaald en hier en daar zelfs beneden het cijfer der rijke buurten is gekomen. Onder de deftige wijken van Berlijn noemt hij het Tiergartenviertel, met 10.4 geboorten per 1000 inwoners in 1926, Charlottenburg (9.5), Schöneberg (8.8), Wilmersdorf (8.4). Daartegenover de arbeiderswijken: Wedding (11.8), Prenzlauerberg (9.9), Neu-Kölln, Spandau en Weissensee hebben resp. 13.7, 14.0 en 15.0 geboorten per 1000 inwoners. In 1894 en 1895 had Wedding nog cijfers van 40.3 en 40.4.

Een overzicht van een aantal andere steden toont aan, dat het beschreven verschijnsel niet tot Duitschland beperkt blijft.

Te Dresden hadden de rijke buurten in 1905 cijfers van 15.8—16.3; de arme buurten in 1925: 12.8—13.6. Te Chemnitz de rijken (1907) 21.5; de armen (1926) 17.5. Te Stuttgart de rijken (1922) 13.0—13.6; de armen (1926) 12.3—13.9. Te Hamburg de rijken (1910) 11.1—13.6; de armste (1926) 11.9—15.2.

Verder: te Stockholm de rijken (1911) 17.1; de armen (1926) 12.1. Te Oslo de rijken (1910) 17.9; de armen (1926) 15.2. Te Zürich de rijken (1908) 17.45; de armen (1926) 14.6—16.9. Te Praag de rijken (1910) 14.5, de armen (1926) 14.2.

Te Londen kwam in 1926 het geboortecijfer in de allerarmste buurten overeen met dat van de allerrijkste buurten in 1920.

Daartoe in staat gesteld door den Directeur van het Amsterdamsche Bureau van Statistiek is het ons mogelijk ter vergelijking eenige soortgelijke gegevens betreffende de bevolking onzer hoofdstad te publiceeren.

Geboortecijfers in de verschillende buurten van Amsterdam.

Kwartier ¹⁾	Geboortecijfers (‰)			Aantal personen die in 1915 een inkomen van f 2300,— of meer hadden (in % van het totaal)	Aantal personen die in 1919/20 een inkomen van f 3200,— of meer hadden (op 100 inw. van ieder kwartier)
	1908/11	1920/21	1925/26		
Centrum I	16.7	21.8	18.5	5.9	3.6
West. Eil. II	24.2	30.8	22.6	1.3	1.2
Jordaan III	26.4	29.4	22.1	1.4	0.4
Grachten IV	14.3	13.5	15.0	18.2	4.8
Jodenbuurt V	21.0	22.8	21.7	3.8	1.9
Oostel. Eil. VI	21.7	30.9	24.6	0.6	0.4
Haven VII	34.6	19.1			
Staatsl. buurt VIII	40.6	23.7	18.1	2.4	0.6
Dichtersbuurt IX	36.4	19.7	15.4	12.3	2.5
Gouden rand X	16.3	14.7	14.5	31.8	12.1
Pijp XI	22.2	20.4	17.3	11.0	2.8
Oosterpark en Ind. buurt XII	30.0	20.5	18.6	11.3	2.0
Over 't Y XIII	28.4	33.0	23.6	0.3	0.5
Gemiddeld .	25.9	21.7	18.3	—	2.6

¹⁾ Populaire benaming.

De bovenstaande cijfers geven geen zuivere maatstaf, omdat die van 1925/26

berekend zijn op grond van de uitkomsten der volkstelling 1920 en bovendien 1920/21 een bijzonder hoog geboortecijfer vertoonde, als gevolg van de zeer lage geboorte in de voorafgaande griepjaren. Toch laten zich soortgelijke verschijnselen aanwijzen als Wolff beschrijft: de cijfers naderen elkaar. In 1908/11 bedroeg het verschil tusschen hoogste en laagste cijfer in de verschillende buurten nog 26.3 per duizend, in 1920/21 verminderd tot 19.5 per duizend, om in 1925/26 ten slotte te dalen tot 10.1 per duizend!

Bevolkingsgroei.

Prof. Dr. Max. J. Wolff geeft in Westermanns Monatshefte van Januari 1929 nog eenige interessante beschouwingen over het vraagstuk van den bevolkingsgroei. In den loop der 18e eeuw nam in de voornaamste Europeesche staten de bevolking sterk toe, waarbij Engeland met zijn krachtige industrialisering vooraan ging. In den loop der 18de eeuw steeg daar de bevolking met 60 percent, doch in de daarop volgende 100 jaren met 300 %; in 1901 telde de bevolking in Engeland 32½ miljoen tegen ongeveer 8½ miljoen in 1800. In Duitschland bedroeg in 1820 de bevolking van het latere Deutsche rijk 24 miljoen, op het einde der 19de eeuw 56 miljoen, in 1914 reeds 67 miljoen. Frankrijks demografische ontwikkeling was een andere. In 1820 nog absoluut en relatief het dichtst bevolkte land van Europa, was het 50 jaar later reeds door Engeland en Duitschland overtroffen.

Na 1900 begint het verschijnsel der geboortevermindering in alle Westersche landen een duidelijken invloed uit te oefenen op den bevolkingsgroei en in het tweede kwart dezer eeuw baart dit verschijnsel bepaald zorg.

Naar een berekening van den Duitschen bevolkingstoestand in 1926, zijn hier per 1000 inwoners 20.5 geboorten noodig, om de bevolking op dezelfde sterkte te houden. In de steden wordt dit cijfer nergens bereikt. In de groote steden waren er in

1925	14.7	geboorten per 1000 inwoners							
1926	14.1	"	"	"	"				
1927	13.5	"	"	"	"				
		Berlijn		Dresden	Frankfort	Leipzig	Essen	Dortmund	
1926	10.6	geb. per 1000 inw.					—	—	—
1927	9.9	"	"	"	"	11.1	11.2	12.7	17.6 17.3

Een natuurlijke vermeerdering der bevolking vindt in de Duitsche steden niet meer plaats, wel op het platte land. Maar daar slechts 1/3 der bevolking op het platte land leeft, wordt het totale geboorte-overschot in Duitschland elk jaar geringer.

Er is wel nog toename van bevolking door de terugkomst van Duitschers uit vreemde landen en immigratie van Slaven.

De schrijver constateert, dat een verslechtering van den economischen toestand het aantal geboorten doet verminderen, doch dat bij een verbetering daarvan geen geboortevermeerdering optreedt. Dit heeft men in Duitschland kunnen zien na de stabilisatie.

„Jeugd en Beroep“.

Verleden jaar verscheen bij den uitgever J. Muusses te Purmerend, een nieuw tijdschrift voor jeugd-psychologie, voorlichting bij beroepskeuze en beroepsvorming, Orgaan der Vereniging tot bevordering der voorlichting bij beroepskeuze. Medewerkers zijn o.a. Prof. R. Casemir, H. Deelen, A. H. Gerhard, Prof. Dr. A. A. Grunbaum, Dr. R. J. Harrenstein, Marie Heinen, Ida Heijermans, L. Heijermans, Prof. Dr. Ph. Kohnstamm, W. H. ten Seldam en P. Voogd.

Redactie: E. J. van Det en P. van Meyrer.

Redactie-adres: E. J. van Det, N. Amstellaan 145, Amsterdam; (Z.)

Prijs f 6.00 per jaar.

Féminisme in de Unie.

Het is geen vraag meer of vrouwen in het maatschappelijk leven een rol kunnen spelen, doch in hoeverre haar optreden een succes was. Een bijdrage tot de oplossing dezer vraag levert Persis M. Cope in het Decembern timer van „Social Forces”, blz. 213 v.v. Zij heeft daartoe een onderzoek ingesteld naar het leven van de eerste duizend vrouwen, beschreven in den jaargang 1926/27 van het typisch Amerikaansche „Who's Who in America”. Ofschoon het aantal der bij het onderzoek betrokken vrouwen te gering is, om een conclusie te rechtvaardigen, zijn die uitkomsten toch wel interessant, juist omdat het hier vrouwen betreft, die op maatschappelijk succes kunnen bogen. 53 percent der besprokenen was gehuwd, waarvan 11 percent weduwe. De onderscheiding blijkt van betekenis, wanneer men het oog richt op de eigenlijke bezigheden dier vrouwen: de helft der philanthropische zijn weduwen, die arbeiden met het geld harer overleden echtgenooten; bij de gehuwde vrouwen d.e.t. treden vooral actrices en schrijfsters op den voorgrond.

Beschouwt men het percentage van de gehuwde Amerikaansche vrouwen in het algemeen — 90 percent van haar huwt op jonger dan 40-jarigen leeftijd —, dan blijken de eminenten in het sluiten van een huwelijk dus minder eminent te zijn. De bij het onderwijs betrokkenen zijn er wel het slechtst aan toe; niet alleen is van haar het geringste percentage gehuwd (24.—), doch tevens is haar gemiddelde leeftijd, waarop zij in het huwelijk treedt, het hoogst (bijna 32 jaar), terwijl onder haar het hoogste percentage weduwen zijn (35 percent). Hoe gelukkig zijn de actrices, waarvan slechts 6 percent weduwe is en die gemiddeld huwen op 23-jarigen leeftijd. This too is not unexpected, meent de schrijfster.

Vergelijkt men, zooals in tabel III geschiedt, den leeftijd der huwende „College”-dames met dien harer familie en kennissen en met dien der „Who's who” vrouwen, dan blijkt studielust en maatschappelijk uitblinken te correleeren met vertraagde huwelijks sluiting; voorts is er nog een groot en zeer verklaarbaar verschil tusschen de eerste en laatste groep: de bruidsleeftijd der studeerende vrouwen loopt veel minder uiteen dan die der vooraanstaande, welke varieert tusschen 14 en 60 jaar!

Hoe staat het met het moederschap dezer vrouwen? Statistisch is berekend, dat tot de instandhouding der bevolking noodzakelijk is een gemiddeld kindertal der gehuwde vrouw van 3.7. Welnu, het gemiddelde dezer geslaagde vrouwen is slechts 1.12; de schrijfsters zijn in dit opzicht het gelukkigste, doch de 109 onderzochte artisten hadden met elkaar slechts 76 kinderen, een gemiddelde dus van 0.69. Teekenend is het, dat meer dan de helft der gehuwde vooraanstaande vrouwen geen kinderen hadden! Is hier de prijs voor het maatschappelijk succes niet wat te hoog?

Crimineele statistiek in de V. S.

De crimineele statistieken van de verschillende staten der Unie zijn zoo ongelijk ingericht, dat het niet mogelijk is, den aard en omvang der criminaliteit in die staten te vergelijken. Teneinde hierin door meer eenheid verbetering te brengen is opgericht een Committee on Uniform Crime Records.

„Valcooch”, Maandblad voor opvoeding en onderwijs.

In Januari verscheen bovenstaand opvoedkundig tijdschrift bij de N.V. P. Noordhoff's Uitgeversmaatschappij te Groningen. Medewerkers zijn o.a. Prof. Dr. H. Blink, Tjeerd Bottema, Prof. Dr. A. M. Brouwer, Dr. E. H. B. van Lier, Herm. Poort, Chr. Le Roy, Mr. Dr. M. Spaander, Balthe. Verhagen, A. C. Viljoen, Dr. P. J. Waardenburg en P. Wijdenes.

Redactie: D. Wouters.

Redactie-adres: D. Wouters, Prof. Lorentzlaan 117, Zeist.

Prijs f 2.50 per jaar.

Een nieuw geographisch instituut te Utrecht.

Naar de bladen melden kon door bemiddeling van de Plancius-stichting een groot heerenhuis te Utrecht aangekocht worden. Het pand wordt aan het Rijk verhuurd en is bestemd voor het hooger onderwijs in de aardrijkskunde.

Internationaal congres voor toegepaste psychologie.

Met steun van het internationale instituut voor intellectueele samenwerking wordt van 21 tot 27 Maart a.s. te Parijs het eerste internationale congres voor toegepaste psychologie gehouden, waarover bij den secretaris-generaal, den directeur van „La Psychologie et la Vie”, P. Masson-Oursel, Rue Boissy-d'Anglas 35, Paris VIII alle gewenschte inlichtingen te verkrijgen zijn. De deelname aan dit congres kost fr. 30.—, terwijl het Verslag voor fr. 20.— verkrijgbaar gesteld wordt.

De Fransche spoorwegmaatschappijen verleen 50 pCt. reductie aan de deelnemers en hun dames.

De arbeidende klasse in Nederland.

Dezer dagen verscheen bij Martinus Nijhoff de tweede, bijgewerkte druk van Dr. I. J. Brugmans' belangrijke dissertatie „De arbeidende klasse in Nederland in de 19e eeuw”, welke reeds na korten tijd was uitverkocht. De prijs is verlaagd tot f 4.—.

Voor den inhoud en de beteekenis van het boek zij verwezen naar de uitvoerige bespreking. voorkomende in „Mensch en Maatschappij” 1927, blz. 136 v.v.

Statistiek der abortus-gevallen in Maagdenburg.

Als bijlage bij het statistisch jaarboek van Maagdenburg over 1927 verscheen van de hand van den bekenden medischen statisticus Dr. E. Roesle een overzicht van de abortusgevallen, waarover aldaar van 1911 tot 1913 en van 1924 tot 1927 statistische gegevens waren verzameld. Het eerste jaar geschiedde dit uitsluitend bij de vroedvrouwen en bij de kraamvrouweninrichtingen, die een vrij uitvoerige vragenlijst over elk geval invulden, maar reeds het tweede jaar wist het statistisch bureau de medewerking te verkrijgen van de praktiseerende medici, zoodat men niet minder dan omstreeks 1600 gevallen per jaar in de statistiek kon betrekken. In 1928 heeft men de verzameling der gegevens beëindigd en het overzicht van Roesle heeft dus op alle beschikbare gegevens betrekking.

Het grootste aantal gevallen is geconstateerd in 1924, n.l. 1863 van ingezetenen en 205 van buiten de gemeente wonenden; het kleinste aantal was 1257 van ingezetenen in 1913. De laatste vier jaren waren er gemiddeld 66½ % door de artsen, 2½ % door de vroedvrouwen en 31 % door inrichtingen opgegeven. Om de frequentie te bepalen, wordt een vergelijking gemaakt met de bevolking en met het aantal vrouwen in den vruchtbaarheidsleeftijd (15—45 jaar). Zoo bleken er in 1912: 5.1 gevallen per 1000 inwoners en 20.3 per 1000 vrouwen van 15—45 jaar te zijn opgegeven; in 1927 bedroegen deze cijfers 4.9 en 17.9. Beteekent dit werkelijk een afnemings? Om dit te beoordeelen, is er zeer weinig vergelijkingsmateriaal beschikbaar. Bij de Leipziger ziekenkas waren van 1887—1905 op 1000 vrouwen van 15—45 jaar gemiddeld 6.9 gevallen geconstateerd, bij de algemeene Berlijnsche ziekenkas in 1915: 13.1, in 1926: 30.9, in 1927: 33.0, te Leningrad, waar, naar men weet, opwekking van abortus onder bepaalde omstandigheden is toegestaan en geregeld, in 1926: 44.4. In ieder geval moet er rekening mede worden gehouden, dat de medewerking der artsen aan de statistiek van jaar tot jaar geringer is geworden; het zuiverst is daarom het eerste jaar (1924) met een cijfer van 23.0; Maagdenburg zou dan in ieder geval nog een vrij gunstige plaats innemen.

Van belang is het, het getal abortusgevallen met dat der geboorten te vergelijken. In Maagdenburg blijkt dan, dat er in 1926 54.5 geboorten op 1000 vrouwen van 15 tot 45 jaar voorkwamen tegen 20.0 abortusgevallen, terwijl in Berlijn deze beide cijfers elkaar op schrikbarende wijze naderden, n.l. 37.4 en 33.0; in Leningrad, waar de geboorte hoog is, waren ze 90.4 en 44.4

Bij dit alles moet echter, naar onze meening, in aanmerking worden genomen, dat een groot aantal miskramen voorkomt in de beide eerste maanden der zwangerschap, die blijkbaar niet bekend worden. Dit blijkt uit een vergelijking van Maagdenburg met Leningrad, waar de wettelijke bepalingen ertoe leiden, dat de kunstbewerking zoo vroeg mogelijk plaats heeft. Van de 1448 in 1927 opgegeven gevallen b.v. vielen te Maagdenburg slechts 8 in de eerste maand, 119 in de tweede, 472 in de derde, 483 in de vierde maand der zwangerschap. Van 100 gevallen waren

	in Maagdenburg	in Leningrad geoorloofd	in Leningrad geheim of spontaan
0—1 maand	0.2	1.9	2.3
1—2 maanden	8.7	87.1	52.7
2—3 "	30.9	10.9	29.8
3—4 "	30.9	0.04	8.4
4 "	29.3	0.06	6.8
	100	100	100

Uit deze cijfers mag men o. i. afleiden, dat het aantal werkelijke gevallen niet onbelangrijk grooter zal zijn dan dat der opgegevene.

De volgende bijzonderheden zullen ongetwijfeld nog belangstelling wekken.

Eigenaardig is het, dat de miskramen bij de niet gehuwde vrouwen die bij de gehuwde relatief volstrekt niet zoozeer overtreffen als men zou vermoeden. In 1913 vielen er op 1000 gehuwde vrouwen van 15—45 jaar 26.5 (de meeste in den leeftijd van 20 tot 25 jaar, n.l. 35.4), op 1000 ongehuwde, weduwen en gescheiden vrouwen 68; in 1927 waren deze cijfers resp. 21.8 en 31.4, een sterke toename dus van de onechte. Dit geeft het volgende beeld:

	Op 1000 gehuwde vrouwen			Op 1000 ongehuwde vrouwen, weduwen en gescheidenen		
	Geboorten	Abortus	Concepties	Geboorten	Abortus	Concepties
1913	134.9	26.4	161.3	27.8	6.8	34.6
1927	77.4	21.8	99.2	20.0	13.4	33.4

Bijzonder belangwekkend is ook de geslachtsverhouding bij de vruchten. Het bekende feit, dat het jongensoverschot grooter is naarmate de vrucht jonger is, wordt ook hier geconstateerd. Bij de vruchten van 5 tot 7 maanden waren 242 jongens op 100 meisjes, bij die van 6 en 7 maanden 183 : 100, bij de doodgeborenen 122 : 100, bij de levendgeborenen 103 : 100. Bij de vruchten beneden 5 maanden is het geslacht niet altijd direct uit te maken en het grootere verschil bij de jongere schrijft Roesle dan ook toe aan fouten, daarbij gemaakt. Ons komt die verklaring van het verschijnsel onwaarschijnlijk voor, gezien het feit, dat het overal wordt geconstateerd, ook waar het geslacht wel nauwkeurig wordt bepaald. Een goede verklaring is nog niet gevonden; het meest is zij, dunkt ons, benaderd door *Mühsberg* in zijn hierboven genoemd opstel in het Tijdschrift voor Geneeskunde.

Opmerkenwaardig is verder het verloop der gevallen naar de volgorde der geboorte. Een vergelijking dier volgorde met die van de geboorten geeft tot resultaat, dat, terwijl onder 3771 geboren 38 % eerste 30 % tweede, 15 % derde en 17 % vierde en verdere kinderen waren, deze cijfers voor de abortusgevallen waren: 9, 22, 25 en 44 pCt. Naarmate de vrouwen meer kinderen kregen, nam de abortus dus toe. Dit wordt ook wel bevestigd door het feit, dat van 100 abortusgevallen het geval voorkwam

	bij gehuwde vrouwen	bij ongehuwde		bij gehuwde	bij ongehuwde
voor de 1e maal	53.8	82.0	voor de 4e maal	3.0	0.6
" " 2e "	31.6	15.0	" " 5e "	1.3	0.06
" " 3e "	8.6	2.3	" " 6e en meer malen	1.7	0.06
				100	100

Getracht is, ook gegevens te verkrijgen omtrent het voorkomen van abortus in de verschillende sociale groepen; daartoe kon slechts een onderscheiding gemaakt worden naar het beroep en aldus werd gevonden, dat, terwijl van 100 echtgenooten van in een beroep werkzamen 16 % tot de zelfstandig werkenden behoorden, van de 100 wettige abortusgevallen 6 % in deze groep vielen; bij 30 % ambtenaren en beambten 28 % abortus, bij 45 % arbeiders 55 % en bij 8½ % zonder opgave van beroep 11 % abortus. Onderzocht is ook, of bij vrouwen, die zelf in een beroep werkzaam waren, meer abortus voorkomt dan bij beroepslooze; om gegevens hierover te verkrijgen waren slechts 670 opgaven bruikbaar, waarvan 109 van vrouwen in en 561 van vrouwen zonder beroep. Deze cijfers laten geen conclusie toe.

Natuurlijk is ook de oorzaak van het geval onderzocht. Dit gaf het volgende resultaat:

	Op 1000 concepties	Op 100 abortusgevallen
Medische indicatie	7.6	2.8
Ongeval en derg.	11.9	4.6
Beroepsnadeelen	3.7	1.4
Ziekte	18.4	7.0
Deze vier samen	41.6	15.8
Overige oorzaken	34.4	13.2
Onbekend	171.7	65.6
Niet opgegeven	14.1	5.4
Deze drie samen	220.2	84.2
Totaal	261.8	100

De 65.6 % onbekende zijn wel de vrijwillige, kunstmatige; zij komen, zooals te verwachten was, verreweg het meest voor in de eerste drie maanden der zwangerschap.

Ten slotte worden nog gegevens verschaft over het verloop en den afloop der ziekte, uit de miskramen voortvloeiende, en *Roesle* geeft daarna eenige conclusies, waaraan wij het volgende ontleenen.

Opvallend is de sterke toename der onechte praefertiliteit na den oorlog, terwijl de vaak beweerde toename der wettige niet kan worden aangetoond; deze was vóór den oorlog reeds hoog. Wel echter valt bij het afnemen der groote gezinnen een toenemen van abortus bij toeneming van het aantal kinderen in hetzelfde gezin te constateeren.

Het aantal gevallen van abortus wordt zoo groot, dat wij moeten gaan twijfelen aan de juistheid der wetten omtrent geslachtsverhouding en paringsperiode, die wij, bepalen uitsluitend uit de gewone geboortestatistiek. Deze bevat n.l. nog slechts een deel der menschelijke vruchten en de statistiek van de abortusgevallen is nog niet voldoende algemeen, om ons in staat te stellen de werkelijke sociale beteekenis van het geheel der geboortevervalsingen te doorzien.

De tot dusverre in dit opzicht eenige Maagdenburger statistiek geeft ook uitsluitsel over de pathologie van den abortus en dan zien wij, dat door de geheime vruchtafdrijving ten minste 2 % der vrouwen, die zich daaraan onderwerpen, door blijvende ziekte of door den dood aan verdere voortplanting worden onttrokken en dat, terwijl de kraamvrouwenkoorts na een normale bevalling in Duitschland reeds groot is en niet deelneemt aan de algemeene afnemering der „Schmutzkrankheiten”, de mortaliteit aan deze ziekte na een abortus nog zevenmaal zoo groot is als die na een normale bevalling.